

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 23 listopada 2006 r.

DL-P-II-0700-159/06

DM-I-0700-582/06

KANCELARIA SENATU
GABINET MARSZAŁKA SENATU
Dział Prezydyjny
wpłynęło dn. 24.11.2006
nr 938 podpis. AJ

SEKRETARIA
Biura Prac Senackich
wpłynęło dn. 27.11.06
nr 8992 podpis. AJ

27.11.06

Pan

Ryszard Legutko

Wicemarszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

SZANOWNY PANIE MARSZAŁKU

W nawiązaniu do przedstawionego przy piśmie z dnia 25 października 2006 r., Nr BPS/DSK-043-700/06 oświadczenia senatora Antoniego Szymańskiego, dotyczącego mediacji w sprawach rozwodowych oraz w sprawach o separację uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 172, poz. 1438) zmieniono między innymi art. 436 k.p.c. oraz uchylono art. 437 k.p.c. i art. 438 k.p.c. Nowelizacja ta miała na celu usunięcie przepisów regulujących postępowanie pojednawcze w sprawach o rozwód oraz separację i zastąpienie ich instytucją mediacji.

Nowa regulacja miała na celu zapewnienie lepszej ochrony rodziny i dobra małoletnich dzieci jak również rozpoznawanie spraw o rozwód lub separację bez nieuzasadnionej zwłoki.

Według obecnego brzmienia art. 436 § 1 k.p.c. jeżeli istnieją widoki na utrzymanie małżeństwa sąd może skierować strony do mediacji.

Przedmiotem mediacji, zgodnie z przepisem art. 436 § 2 k.p.c. może być także pojednanie małżonków.

Mediatorami mogą być kuratorzy sądowi oraz osoby wskazane przez rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne (art. 436 § 3 k.p.c.).

Jeżeli strony nie uzgodniły osoby mediatora, sąd kieruje je do mediacji prowadzonej bądź przez osoby wskazane wyżej, bądź do stałego mediatora posiadającego wiedzę teoretyczną i praktyczne umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji w sprawach rodzinnych (art. 436 § 4 k.p.c.).

Kierując strony do mediacji sąd wyznacza czas jej trwania na okres do miesiąca, chyba że strony zgodnie wniosły o wyznaczenie dłuższego terminu na przeprowadzenie mediacji.

Koszty mediacji są – co do zasady – pokrywane przez strony.

Należy zgodzić się ze stanowiskiem, że wprowadzone rozwiązania nie spełniły jednak wskazanych wyżej zamierzonych celów.

Z tych względów Ministerstwo Sprawiedliwości przygotowało nowe regulacje, dotyczące mediacji. Zostały one zawarte w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw.

Projekt wprowadza obligatoryjną mediację w sprawach rozwodowych i o separację w przypadkach, gdy małżonkowie mają wspólne małoletnie dzieci (art. 436).

Rozwiązanie to ma na celu umożliwienie pozostającym w konflikcie małżonkom osiągnięcie porozumienia co do sposobu rozstania, tj. z orzekaniem czy z zaniechaniem orzekania o winie, alimentów, władzy rodzicielskiej nad wspólnymi małoletnimi dziećmi, sposobu wykonywania tej władzy oraz sposobu kontaktów z dziećmi przez rodzica nie zamieszkującego z dziećmi.

Proponowana regulacja umożliwi wypracowanie przez same strony akceptowalnych rozwiązań, co może przyczynić się do zminimalizowania istniejącego między małżonkami konfliktu, jak też skrócenia czasu trwania postępowania sądowego.

Z uwagi na doniosłość społeczną spraw, w których małżonkowie mają wspólne małoletnie dzieci projekt wyłącza możliwość odstąpienia od mediacji

w sytuacji, gdyby strona po doręczeniu jej odpisu postanowienia o skierowaniu do mediacji nie wyraziła zgody na mediację.

Zakłada się, że nawet w takiej sytuacji mediacja powinna być prowadzona, a mediator winien wyznaczyć termin i miejsce posiedzenia mediacyjnego. Chodzi tutaj bowiem o zapewnienie rzeczywistej możliwości podjęcia przez pozostających w konflikcie małżonków próby porozumienia i wypracowania satysfakcjonujących strony rozwiązań.

Równocześnie projekt nie nakłada na małżonków obowiązku uczestnictwa w posiedzeniu mediacyjnym, nie dochodzi zatem do naruszenia zasady dobrowolności mediacji. Również w takim wypadku mediator będzie miał obowiązek sporządzić protokół z posiedzenia, zaś rozprawa będzie mogła być wyznaczona dopiero po upływie terminu oznaczonego w postanowieniu sądu jako czas trwania mediacji.

Projekt przewiduje, że strony skierowane do mediacji w sprawach, o których mowa w art. 436 § 1¹ nie uiszczają wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora za prowadzenie postępowania mediacyjnego, a koszty te obciążają tymczasowo Skarb Państwa (art. 98¹ § 1¹).

Przyznanie wynagrodzenia i zwrotu wydatków następuje po złożeniu przez mediatora protokołu z przebiegu mediacji. Jest to związane z koniecznością umożliwienia sądowi weryfikacji czynności podjętych przez mediatora a także liczby odbytych posiedzeń mediacyjnych.

Czas trwania mediacji w sprawach rozwodowych i w sprawach o separację w przypadku, gdy małżonkowie mają wspólne małoletnie dzieci nie może być krótszy niż jeden miesiąc. Okres trwania mediacji, przewidziany w art. 436 § 1² ma zapewnić stronom odpowiedni czas na wypracowanie porozumienia co do sposobu rozstania i zminimalizowania konfliktu.

Sąd będzie mógł zaniechać skierowania stron do mediacji, gdy stawiennictwo jednej ze stron napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody.

Postanowienie w przedmiocie powyższego wniosku będzie zapadało na posiedzeniu niejawnym.

W razie zaniechania skierowania stron do mediacji przewodniczący wyznaczy rozprawę (art. 436 § 1⁴).

Projekt akcentuje także zasadę swobody dokonywania przez strony wyboru osoby mediatora, stąd uchyleniu podlega przepis art. 436 § 3, zgodnie z którym mediatorami mogą być kuratorzy sądowi oraz osoby wskazane przez ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne.

Uchylenie art. 436 § 3 wprowadza konieczność dokonania stosownych zmian w treści art. 436 § 4 oraz art. 570².

Według projektu jeżeli strony nie uzgodnią osoby mediatora, sąd skieruje je do stałego mediatora posiadającego wiedzę teoretyczną i praktyczne umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji.

Oznacza to, że kuratorzy sądowi oraz osoby wskazane przez rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne będą mogły także starać się o wpis na listy mediatorów, które są prowadzone przez organizacje społeczne i zawodowe. Organizacje te przekazują listy stałych mediatorów prezesom sądów okręgowych.

Projekt ustawy o zmianie ustawy kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, zawierający nowe, omówione wyżej regulacje w zakresie mediacji został skierowany do rozpatrzenia przez Komitet Rady Ministrów.

W kwestii dotyczącej roli mediatora w sprawach o rozwód i o separację należy zauważyć, że z uwagi na konieczność zachowania trwałości związku małżeńskiego i dobro wspólnych małoletnich dzieci, głównym celem mediacji winno być przede wszystkim pojednanie stron.

Mediatorzy zatem nie powinni postrzegać swojej roli, jako osób tylko ułatwiających komunikację stronom w podjęciu ostatecznych decyzji, lecz mogą także zachęcać małżonków do dostrzeżenia i kreowania nowych, ważnych dla

ich celów wartości, zadając stronom pytania lub w miarę potrzeby sugerując potencjalne możliwości ugodowe.

Mediatorzy zatem wskazując na możliwe wzajemne ustępstwa i starając się uzyskać opinię stron na temat ewentualnych ustępstw, jak również wskazując na sposoby zniwelowania różnic dzielących małżonków, mogą doprowadzić do ich pojednania.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Andrzej Duda
PODSEKRETARZ STANU